

“... ”

İtiraza konu olayda itirazın asli gerekçesinin aynı fiil/hadiseden dolayı çifte ceza uygulanmasına yönelik olduğu; bu savunma üzerine temellendiği anlaşılmaktadır.

İki ayrı ceza tatbiki KTK 65/7 hükmü gereği uygulamamakta olup muteriz bunun 2 defa kantara girdiği için mi tatbik edildiği noktasında bir tereddüt içerisinde. Fakat iki ayrı ceza toplamı şeklindeki ceza tatbiki ceza tutanağından(kendi yükü şeklinde düşülen notta) ,cevabi yazıda bildirilen açıklamalardan gönderenin ve işletenin aynı olması nedeni ile bu şekilde ceza tatbiki yapıldığı açıktır.

Kanunun gerek yazım şekli, gerekse de hâlihazır uygulanma şekli itibari ile ilgili hükmün Anayasaya aykırılığı noktasında bir fikir hâsıl olmaktadır.

Anayasaya Aykırılık Sorunu ve İncelenmesi:

2918 sayılı Karayolları Trafik Kanunu'nun “araçların yüklenmesi” başlıklı 65. Maddesinde fazla yükleme hakkında tayin edilen cezalar ile ilgili olarak işleyen ve gönderenin aynı olması halinde uymayan işleyen ve gönderen için uygulanacak İdarî para cezalarının toplamının uygulanması hakkındaki hükmü mükerrer ceza, çifte cezalandırma olup aynı şahsın aynı fiili nedeni ile 2.defa cezalandırma neticesini doğurmakta olup Anayasa'ya aykırıdır.

İtiraza konu kanun maddesinin ilgili hükmü ve bağlantılı diğer hüküm aşağıdaki şekildedir.

“İşleten ile gönderenin aynı olması halinde birinci fıkraya uymayan işleten ve gönderen için uygulanacak İdarî para cezalarının toplamı uygulanır.

Gönderenin birden fazla olması veya tespit edilememesi halinde birinci fıkraya uymayan işleten ve gönderen için uygulanacak idari para cezalarının toplamı işletene uygulanır.”

Mezkûr hükümlerin tarihçesi mütalaa edilecek olur ise söz konusu gönderen ve işleten yönünden eklenen fıkralar 2918 sayılı Kanun'un ilk halinde bulunmamaktadırlar. İtiraza konu hükümler 2918 sayılı Kanun'a değişiklik getiren 25.06.2010 tarihinde kabul edilerek 13.07.2010 tarihinde yürürlüğe giren 6001 sayılı Kanun ile eklenmişlerdir.

6001 sayılı Kanun'da ilgili düzenlemelerin gerekçesi araştırılacak olur ise tasarının ilk halinde mezkûr düzenlemeler bulunmadığından herhangi bir gerekçe mevcut değildir. İlgili kısımlar 6001 sayılı Kanun'un TBMM'nde görüşmeleri devam ederken 24.06.2010 tarihli 123. Birleşiminde yeni madde ihdasına dair önerge ile 36. Madde olarak eklenmiştir. Zira kanun tasarısında ve komisyon raporlarında bu düzenlemelere yer verilmemektedir.

Gönderen ve işleten sıfatları ile ilgili olarak 2918 sayılı Kanun'da yalnızca işleten ile ilgili tanım yer almaktadır, "tanımlar" başlıklı 3. maddeye göre işleten aşağıdaki şekilde tanımlanmaktadır ve vasfolunmaktadır.

"İşleten: Araç sahibi olan veya mülkiyeti muhafaza kaydıyla satışta alıcı sıfatıyla sicilde kayıtlı görülen veya aracın uzun süreli kiralama, ariyet veya rehni gibi hallerde kiracı, ariyet veya rehin alan kişidir. Ancak ilgili tarafından başka bir kişinin aracı kendi hesabına ve tehlikesi kendisine ait olmak üzere işlettiği ve araç üzerinde fiili tasarrufu bulunduğu ispat edilirse, bu kimse işleten sayılır.

Gönderen ile ilgili olarak kanunda bir tanım yer almamakla beraber kelime anlamından ve tatbikattaki kabulünden hareketle taşıma ve nakle konu eşya, mal vb. bilimum nakli kabil şeyi taşıtan yahut naklettiren kişi veya kişilerdir. Kanunun 67/8 hükmü Gönderenin birden fazla olması" tabiri ile gönderenin birden fazla olma ihtimaline yer verdiği nazara alındığında gönderenin taşıtan/naklettiren kişi veya kişiler olduğu sonucunu teyid eder mahiyettedir.

Gönderen ve işleten sıfatlarının aynı şahısta birleşmesinin cezai bakımdan şahsa iki ceza birden uygulanması şeklinde hukuki, mantıki bir gerekçesi bulunmamaktadır. Bir kişi kendi eşyasını taşıyor iken iki kat ceza almakta, başka birisinin eşyasını taşıyor iken tek ceza almaktadır. Bu şekildeki bir vaziyetin açıklaması bulunmamakta; Anayasaya, mevzu hukuka ve hukukun genel ilkelerine aykırı/ihlal eden bir netice hâsıl olmaktadır.

Gönderen ve işletenin aynı olması, yani şahsın kendi malını taşıyan, nakleden vaziyette olması halinde iki cezanın toplamının uygulanması kişinin aynı fiil nedeni ile iki defa cezalandırılması anlamına gelir ki bu hal evrensel hukuk ilkesi olan kişinin bir suç nedeni ile yalnızca bir defa cezalandırılacağı ilkesine (non bis in idem) açıkça aykırılık teşkil etmektedir.

Düzenlemeler de noksan ve birbiri ile mütenakız bir diğer husus ise kanunun gönderen ve işletene sorumluluğu dağıtıp bir cezayı iki kısma mı ayırdığı yoksa gönderen ve işleteni bir fiilden dolayı müşterek kusurlu sayıp ayrı ayrı mı cezalandırdığı noktasında tezahür etmektedir. Çünkü gönderen ve işleten farklı kişiler olunca onlara bir ceza uygulanmakta iken gönderen ve işletenin aynı olması halinde iki ceza birden tek kişiye terettüp etmektedir. Bu yönüyle kanun koyucunun neyi hedeflediği, hangi amaca göre bu nevi bir ceza prensibini tayin ettiği belirsizdir. Esasen bu muğlaklık ta kanunun gerekçesiz olmasından ileri gelmektedir.

Kanun fiili olarak tatbikatta şu şekilde uygulanmaktadır. Sevk irsaliyesi ibraz eden sürücülere yalnızca işleten sıfatı ile tek ceza uygulanmakta, uygulama esnasında sevk irsaliyesi ibraz etmeyen sürücülere kendi yükü vb. şekilde ceza tutanağına not düşülerek çifte ceza uygulanmaktadır. Kanunun sözkonusu uygulama şekli incelendiğinde sürücülerden yahut işletenlerden gönderici bilgileri istenmekte, bilgi vermeyen sürücüler yönünden

gönderenin de sorumluluğunu üstlendiği; veyahut aldığı ücret ve karı nedeni ile üstlenmesi/katlanması gerektiği faraziyesi ile iki ayrı ceza toplu olarak uygulanmaktadır.

İdare ve ceza hukukunun karma bir uygulamasının hâkim olduğu idari yaptırımlar ile idari para cezalarının hem kanuni düzenlemeleri hem de tatbikat açısından tatbikat şekli incelendiğinde ceza hukukunda kişinin susma hakkı, kendisi aleyhine delil göstermeme, idari-adli makamlarla, kollukla aleyhine olacak surette işbirliği yapma zorunluluğu bulunmamaktadır. Fakat uygulamada ise sevk irsaliyesi ibraz edilmemesi halinde derhal çifte ceza tatbiki cihetine gidilmemektedir.

KTK 65/7 hükmünün uygulanmasındaki bir diğer çelişkili ve noksan husus ise kişinin bizatihi kendi yükünü taşıyor olmasında ortaya çıkmaktadır. Bu durumlarda da tatbikatta kurumca ayrıca bir araştırma yapılmaksızın doğrudan iki ceza birden uygulanmaktadır. Hâlbuki işleten herhangi bir gönderenin malını taşımamaktadır, bizatihi kendi malını taşımaktadır fakat kanunun yazım şekli ve hatalı uygulaması nedeni ile doğrudan iki cezanın birlikte uygulanması ile karşı karşıya gelmektedir. Zira, bu durumda tatbik edilecek cezanın sadece işleten sıfatı yönünden bir tek ceza olması gerekmektedir. Ortada herhangi bir gönderen bulunmamaktadır. Dolayısıyla herhangi bir gönderenin de sorumluluğunu işletene fatura edilmesini gerektirir bir hal bulunmamaktadır.

Hatta uygulamanın çarpıklığına yukarıda yapılan açıklama ve anlatımlardan hareketle şu misal dahi tek başına delalet edebilecek vaziyettedir. Sevk irsaliyesi bildirilen olaylarda sevk irsaliyesinde gönderen konumundaki hiçbir gerçek ya da tüzel kişiye gönderen sıfatı ile ceza yazılmış değildir. Aksi takdirde gönderenler yönünden de itiraz vaki olması halinde onlar için de dosya açılır ve işletene de ceza yazıldığı içi hukuki-fiili irtibat edeni ile itiraz dosyaları birleştirilerek müştereken karara bağlanması gerekirdi. Fakat böyle bir tatbikat vaki olmuş değildir. Ne müstakil bir gönderen açısından tatbik edilecek ceza ile cezanın itirazı ne de cevabi yazılarda ayrıca gönderen yönünden de ceza tatbik edildiğine dair bir bilgi yahut açıklama bulunmamaktadır. İşte bu vaziyette sorumluluğun esas itibari ile yükü taşıyan/taşımayı kabullenen işletenler için, onlar hakkında algılandığı, göndericilerin bizatihi taşıma işini yapan kişiler olmadığı, rızaen taşımayı işletenler yaptığı için onlar hakkında sorumluluğun kabullenildiği, kanun uygulamasının bu şekilde algılandığı anlaşılmaktadır.

Netice ve Kanaat:

Yukarıda açıklanan gerekçeler ve vasıflandırma bağlamında mükerrer cezalandırma, çifte ceza neticesini doğuran ve bu cihetle kişinin bir fiili nedeni ile birden fazla cezalandırılması mahiyetinde olması itibari ile Anayasa'nın 2. ve 38. Maddelerine aykırı olduğu değerlendirilen 2918 sayılı KTK'nun 65/7 hükmü ile iptali halinde uygulanma olanağı bulunmayan 65/8 hükümlerinin Anayasaya aykırı olduğu hukuki görüşü ile Anayasaya aykırılığın değerlendirilmesi noktasında itiraz yolu ile ilgili düzenlemelerin Anayasa Mahkemesi'ne gönderilmesi netice ve kanaatine varılmıştır.

Esas Sayısı : 2017/95
Karar Sayısı : 2017/119

KARAR:

Gerekçesi yukarıda açıklandığı üzere;

1-) Karayolları Trafik Kanunu'nun 65/7 ile 65/8 hükmünün anayasaya aykırılığı hususunda görüşülmek ve karar verilmek üzere Anayasa'nın 152/1 hükmü gereğince ANAYASA MAHKEMESİNE GÖNDERİLMESİNE,

2-) Anayasanın 152 maddesi gereğince itiraz müracaatının 5 ay süre ile DURMASINA, 5 ay içerisinde karar verilmediği takdirde dosyanın tekrar ele alınmasına,

3-) Kararın muterize ve idari yaptırımını tatbik eden birime TEBLİĞİNE,

4-) Dosyanın da karar ile birlikte GÖNDERİLMESİNE, gölge dosya yapılmaksızın yeni bir değişik iş numarası alınarak kararı müteakip yahut Anayasa'nın 152/3 hükmü uyarınca 5 aylık süreden sonra karar verilmek üzere itiraz müracaatına yeni bir dosya numarası üzerinden DEVAMINA,

Mahiyeti itibari ile müessese doğrudan Anayasada öngörüldüğünden ve kanun yolu öngörülmediğinden kesin olarak karar verildi.”